

Bij ons in Noord-Holland, door
H. J. Heynes. Uitgave van W. ten Have,
Amsterdam.

„Heb je het humoristisch boek van Ds. Heynes al gelezen?”

„Nee, maar is dat zoo'n bijzonder boek?”

„Ja, amice, dat moet je lezen. Een humor.....”
Daar ik, op zijn tijd, veel van humoristische lectuur houd, heb ik „Bij ons in Noord-Holland” gelezen en nu ik het gelezen heb, moet ik zeggen, dat Ds. Heynes een humoristisch mensch is en zijn schetsen zijn zóo humoristisch, dat je er bij zoudt schreien.

Ja, werkelijk. Zij, die dit boek „humoristisch” genoemd hebben en die er dan niets méér van wisten te zeggen, kunnen niet lezen en ik denk, dat Ds. Heynes wel raar zal opgekeken hebben, toen hij de verschillende beoordeelingen las.

Humoristisch? Ja, zeker, maar dan is er sprake van een galgenhumor.

Wilt gij weten, hoe het zit? Ds. Heynes heeft in zijn omgeving om zich heen gekeken en hij heeft het goed gedaan. Hij kent zijn volkje door en door.

En nu heeft, alles wat hij zag, indruk op hem gemaakt. Veel heeft hem bitter gestemd. Merk maar eens op, hoeveel lijden, hoeveel bitterheid er schuilt in en achter het volgende:

„De godsdienst is verwant aan het Christendom. Er zijn godgeleerden en anderen, die dit ontkennen; maar dat moet liggen aan een gebrek in hun kennis, hetzij van het Christendom, hetzij van den inlandschen godsdienst. Ik ben van gevoelen, dat de bij de Noord-Hollanders inheemsche godsdienst inderdaad een soort van Christendom is. Want in hun kerken ligt op den kansel een bijbel, en zij passen goed op.

Zij zeggen, dat het er minder op aankomt, wat wij gelooven, dan wat wij doen.”

Merkt ge wel, hoe bitter de schrijver geworden is in den strijd, dien hij dan als predikant in Noord-Holland heeft moeten strijden? En zoudt ge nu wel 't allereerst willen spreken van een *humoristisch* boek?

Denk nu niet, dat Ds. Heynes verbitterd is geworden. Integendeel. Hij heeft de menschen daar in Noord-Holland lief; hij weet menigmaal te verontschuldigen, hij tracht te begrijpen en hij wanhoopt nog niet aan een eindelijke genezing.

Ja, in deze schetsen schuilt wél veel bitterheid. Daar is een man gestorven; door den regen brengt

men den doode naar het kerkhof en Ds. Heynes eindigt zijn schets met:

„Gestorven is gestorven, en begraven is begraven. En het lekken uit de dakgoot zal wel eindigen, wanneer de motregen ophoudt.”

Maar ook, als Ds. Heynes de ellende van een watersnood beschrijft, lezen we:

„Op een bouwvallig zoldertje zit de oude moeder alleen. Vader rust reeds jaren in het graf. Zoon en kleinzoon zijn zoo juist met de schuit van huis gegaan. Oud moedertje is heel moedig in hun tegenwoordigheid. Thans is zij, o, zoo mistroostig. Oud moedertje schreit op de schemerige vliering. Ze schreit, o, zoo droevig. Wij zitten tegenover elkander. God zit ook op het vlierinkje, zeg ik tot de oude grootmoeder. En dat gelooft zij. En wij leggen de vier handen ineen. En terwijl wij beneden in de woonkamer het water hooren klotsen, bidden wij op het donkere zoldertje.”

* *

Alles, wat deze schetsen ons geven, is niet even mooi. „Alwaar de eenden kwaken”, is zeer zeker, uit litterair oogpunt beschouwd, een mislukking. Ds. Heynes trekt hier het buisje van een boerenknaap aan en nu wil hij ons wijsmaken, dat hij ook een boerenknaap is. Alsof wij zijn lange domineesjas niet onder het buisje zagen uitkomen. Ds. Heynes wil een boerenknaap zijn en *blijft* Ds. Heynes. Dat geeft natuurlijk aanleiding tot malle vergissingen, zooals uit bovengenoemde schets duidelijk te merken valt.

En zie hier nu, wat we tegen dit boek hebben. De schrijver heeft de menschen in Noord-Holland lief; wij twijfelen er niet aan. Hun zielenood, hun materialisme weegt hem zwaar op het hart. Maar..... hij blijft toch altijd op een afstand van de menschen. Hij beziet ze nauwkeurig; hij weet, hoe ze gekleed gaan en hoe ze op een hondekar zitten, maar hij wordt niet hunner één. Zoo gauw als hij dat beproeft, mislukt zijn werk.

Is Ds. Heynes te weinig kunstenaar? Is hij te veel predikant?

We gelooven eigenlijk, dat hij, als hij ernstig wil, ons nog wel een ander en beter boek zal kunnen geven. Hij *zoekt* nog te veel, hij is in zijn litterair werk nog niet vast genoeg.

Toch heeft ook zijn jongste boek veel goede kwaliteiten en zeker is het, dat Ds. Heynes een geheel eigen genre vertegenwoordigt.

Wij hebben zijn boek met groote belangstelling gelezen en hopen van harte, dat het door nog meerdere zal worden gevolgd.

Ds. Heynes is zeer zeker niet de eerste de beste en, als hij wil, zal hij ook krachtig kunnen medewerken aan den opbloei onzer Christelijke kunst.

K.